

Інформація

Т. Г. Васильців

Наукова дискусія з проблем міграційної активності молоді Карпатського регіону України

**(10 грудня 2019 р., ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України»)**

10 грудня 2019 р. у ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» відбувся круглий стіл «Міграційна активність молоді Карпатського регіону України: середовище формування та пріоритети регулювання» (у межах науково-дослідної теми «Міграційна активність населення Карпатського регіону»). Організатором круглого столу виступила ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України».

Метою круглого столу було обговорення тенденцій і соціально-економічних проблем, пов'язаних з міграційною активністю молоді Карпатського регіону України та обґрунтування рекомендацій з удосконалення міграційної політики.

З вітальною промовою до учасників круглого столу звернувся директор ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», д.е.н., професор В. С. Кравців, який зазначив, що проблема міграції молоді для України є надзвичайно гострою та такою, що турбує українське суспільство, наукову еліту, експертів. Це проблема, яка має широкий спектр економічних, соціальних, демографічних, гуманітарних, культурних та інших загроз для подальшого розвитку України та Карпатського регіону зокрема.

З доповіддю на тему «Міграційна активність студентської та учнівської молоді Карпатського регіону: результати оцінювання та напрями регулювання» виступив завідувач відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», д.е.н., професор Т. Г. Васильців У доповіді наголошувалося на тому, що рівень міграційної активності населення областей Карпатського регіону є одним з найвищих у країні, що пов'язано з його геополітичним розташуванням, а також зі зміною вектора трудової міграційної активності населення у напрямі країн Європейського Союзу. Міграційні процеси набувають все більш загрозливих масштабів, призводячи до значних втрат людського потенціалу, руйнування родин, депопуляції сільських територій і малих міст, формування працедефіцитної кон'юнктури та диспропорцій на ринку праці. Останнім часом спостерігається зміна соціально-демографічної структури міграційних потоків, зокрема збільшується частка осіб молодого віку. Обсяги освітньої міграції молоді областей Карпатського регіону за 2000-2018 рр. зросли більше ніж у 4 рази, а частка осіб у віці до 35 років у віковій структурі мігрантів досягла 40%. Зростає інтенсивність інтелектуальної міграції, що посилює загрози демографічній, інтелектуальній, соціальній та іншим компонентам безпеки держави та окремих її регіонів. За результатами соціологічного дослідження, проведеного ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» у вересні-жовтні 2019 р., ідентифіковано високий рівень міграційної готовності студентської та учнівської молоді Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей до працевлаштування, здобуття освіти, постійного місця проживання за кордоном. Негативними тенденціями також залишаються: подальша інституціоналізація міграційних мереж і систем,

© Т. Г. Васильців, 2019.

зокрема освітніх, що трансформують потенційну міграційну активність молоді в реалізовану; зменшення попиту на соціальні послуги, особливо освітні, через що значно звужуються можливості якісної організації навчального процесу в умовах зовнішньої конкуренції; асиметрія розвитку прикордонних територій (залежно від наявності діючого міжнародного пункту пропуску).

Голова Асоціації роботодавців Львівщини З. М. Бермес звернув увагу присутніх на те, що проблема трудової міграції українців на сьогодні набула рівня національної безпеки України. Зростання міграції молоді позбавляє державу не тільки перспективних людських ресурсів, але й майбутнього, оскільки більшість молодих людей вже не повернуться на Батьківщину. Щоб змінити ситуацію, насамперед потрібно створити реальні умови для розвитку національної економіки, зокрема щодо започаткування і ведення бізнесу, підвищення рівня оплати праці, запровадження нової податкової політики, яка б унеможливила застосування тіньових схем та виплату зарплат «у конвертах», стимулювання розвитку внутрішнього ринку шляхом зменшення ставок ПДВ на продукти харчування, розвитку промислового виробництва на базі імпортозаміщення, переробки сільськогосподарської продукції, новітніх технологій у всіх сферах економіки, кредитування виробництва за прийнятними банківськими процентними ставками, стимулювання розвитку фермерства та кооперації на селі.

О. Р. П'ятковська, к.е.н., с.н.с., заступник директора Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» зауважила, що свого часу МІОК організував дослідження потенційної міграції молоді, зокрема студентів випускних курсів ЗВО. Порівняння обидвох досліджень дають підстави стверджувати, що на сьогодні запити молоді щодо бажаного рівня оплати праці зросли, а серед студентів, які прагнуть виїхати за кордон, переважають особи середнього і вище середнього статку, більш заможні студенти. Ще один нюанс відзначається щодо країн призначення. Кілька років тому серед пріоритетних держав наші студенти відзначали Німеччину, однак серед найбільш реальних країн виїзду все ж була Польща з рівнем зарплати у 500 дол. США. Доповідач наголосила на впливі таких «виштовхувальних» факторів, як ЗНО і війна.

У своєму виступі виконавчий директор Львівського обласного об'єднання організацій роботодавців М. С. Яворський зауважив про важливість співробітництва у контексті трикутника «влада – бізнес – наука».

Д.е.н., професор кафедри статистики Львівського національного університету імені Івана Франка О. С. Гринькевич наголосила на тому, що найбільш ризикована ситуація з точки зору позитивної готовності до міграції, зокрема за кордон, є серед учнівської молоді, оскільки 34% учнів випускних класів готові або мають бажання мігрувати. У контексті регулювання міграційних процесів важливо запровадити облік траєкторії випускників шкіл та в підсумку – складання карти Львівської області, де на рівні кожного району і школи буде виявлено найбільший ризик серед учнів шкіл, які не просто виявили бажання мігрувати, але які не вступили ні в український університет, ні в училище, а зникли з території.

К.н.держ.упр., с.н.с., старший науковий співробітник відділу просторового розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» І. М. Куліш привернула увагу присутніх до того аспекту, що під час планування заходів зі збереження працюючої молоді в Україні необхідно враховувати ставлення до цього процесу країн, які приймають наших трудових мігрантів. До міграційної кризи 2015 р. проблема інтеграції іноземців розглядалася фрагментарно. Сьогодні ж мова йде вже про вироблення стратегій та програм. Зокрема, великі міста, такі як Вроцлав, Гдиня, Краків, здійснили багато кроків у цьому напрямі, перейшовши від імплементації національної

політики щодо мігрантів до розвитку місцевих ініціатив на засадах створення інституційної основи.

Д.е.н., професор, провідний науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» С. А. Давимука звернув увагу на важливість аналізування не стільки процесів фактичної міграції молоді, як на соціологічних дослідженнях візії молоді відносно свого майбутнього життя.

Згідно з баченням Л. М. Довганик, керівника Львівського обласного молодіжного центру праці, в основі трикутника міграційної активності – бажання та потреби молоді, а його верх – це цінності. Тому важливо зараз мобілізуватися і визначити, що робити надалі. Необхідним також є розроблення програми міграційної політики, де будуть визначені межі, в яких ми маємо жити.

Д.е.н., професор, провідний науковий співробітник відділу регіональної економічної політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» А. І. Мокій запропонував доповнення у рекомендації круглого столу, які стосуються того, що міграційна та демографічна політики України неконкурентні й неефективні порівняно з політикою країн-сусідів. Потрібно звернути увагу на внутрішньорегіональну міграцію та міграційну політику, використати можливості Угоди про асоціацію з ЄС, реалізувати пілотні програми формування інституціональної інфраструктури.

За результатами обговорення учасники круглого столу, провідні вчені й фахівці, представники органів державної та місцевої влади, громадських організацій Львівщини констатували, що проблеми міграційної активності молоді областей Карпатського регіону України потребують системного дослідження та розроблення дієвих і ефективних механізмів їх регулювання в межах економічної, соціальної, міграційної політики.

Учасниками круглого столу обговорено та схвалено рекомендації щодо формування та реалізації міграційної політики, зокрема регулювання проблемних аспектів міграції молоді, та прийнято рішення щодо їх скерування до органів законодавчої і виконавчої влади, громадських організацій, освітніх та науково-дослідних структур, які спеціалізуються на проблемах міграції населення.

Васильців Тарас Григорович – доктор економічних наук, професор, завідувач відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України» (e-mail: tgvass77@ukr.net, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2889-6924>).

Vasylytsiv Taras Hryhorovych – Dr. Sci. (Econ.), Prof., Head of the Department of problems of social and humanitarian development of the regions of the Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Надійшло 20.12.2019 р.